

OGLINDA DIN INIMĂ.

INGLUVII VECHI ȘI NOI (I)

Avaler des couleuvres. Expresia asta franțuzească aveam s-o aflu în 1991, când am ieșit prima dată din România în Străinătate. O auzisem de la o cunoștință care trăia acum la Paris, plecase din țară cu vreo cinsprezece ani în urmă. Am reținut atunci două expresii care concentrau condiția emigrantului din Est, zicea ea. *Avaler des couleuvres.* Să înghiți șerpi. Adică să ai de-a face cu tot felul de neplăceri și să nu poți să te plîngi, dintr-un motiv sau altul. În română ajunge doar verbul, ca să se-nțeleagă despre ce e vorba. A înghiți. A nu mai înghiți. A doua expresie era *léche-vitrine*. Săracii (mai ales emigranții) sînt aici, pe Champs-Élysées, (unde noi ne plimbăm și vorbim) niște linge-vitrina/vitrine. Adică poți privi prin vitrină la lucruri, dar nu le vei avea niciodată. Am luat cu mine expresiile astea acasă. Erau valabile nu doar pentru emigranți. Erau valabile pentru (aproape) întreaga omenire.

Dacă înghiți multe („șerpi” – vorbe, priviri, semne), nu poți mistui tot. Le scoți afară sub formă de ingluvii. Te mănîncă „șerpilor” pe dinăuntru. Se înmulțesc. Dar dispar dacă apare acea sclipire a luciului din oglinda inimii. Uneori, strălucirea chiar.

Cînd eram copil am fost cu bunicii la un tîrg de toamnă. Și de-acolo am venit cu o inimă roșie de turtă dulce. În centrul inimii era o oglinjoară. Și în oglinjoară puteam să-mi văd ochii. Ochii mă priveau cu un fel de... inocentă severitate. Uneori. Alteori, o mută și vitală susținere, încurajare. Ca și cum nici nu ar fi fost privirea mea acolo. O privire... impersonală.

Dar acum sînt la Berlin. În 2002. Și tre’ să vorbesc despre RO(mânia)... Luată prin surprindere sînt. Trebuie să vorbesc prima. Pentru H. și pentru G., care sînt pe scenă cu mine, e alta situația. RO e ceva cu care ei nu mai trebuie să se descurce-încurce, la o adică. Pentru ei, pentru literatura lor, poate doar ceva ce ține de trecut – comunist. Ceva ce au lăsat în urmă sau pot lăsa în urmă, dacă vor. Deși nimic nu poți lăsa în urmă, de fapt. Sînt reveniri involuntare. Sînt urme. Te urmărește ce-a fost. Intră în scenariile imprevizibile

de zi cu zi ca detalii, deturnate, cum se întîmplă în vis. E altceva atunci cînd mai ai o țară. Germania. Ungaria. În cazul lor. Peste cîtiva ani mă voi gîndi serios la cealaltă țară a mea. Unde pot vorbi chiar româna. Poate mi-aș putea găsi locul în această altă țară. Aș putea, oare? M-ar primi? Dar mai e pînă atunci.

În fața mea, o sală întunecată. Dar știu că e plină. Luminiile proiectoarelor îmi intră în ochi. Expusă. *Ich heiße Popescu* și vin din Ro. Ce știu ei despre mine? Ce știu ei despre Ro? Ce bine-ar fi dacă n-ar ști nimic! Zici România și, din nou, din nou, veșnica reîntoarcere: un ciîne te mușcă de picior, un copil al străzii duce punga cu aurolac la nas, un șmecher joacă alba-neagra și-ți ia toți banii, un securist e securizat în hainele lui de om de afaceri, o căruță cu un cal îți iese în față pe autostradă, un criptocomunist face cu ochiul, ochii sînt în spatele unor ochelari D&G, o seceră și un ciocan te fixează în trei culori, un conațional mănîncă o lebădă înșfăcată de pe Prater, la Viena – „trece lebăda pe ape printre trestii să se culce/ fie-ți îngerii aproape/ somnul dulce” –, un miner iese din metrou și apare direct în tubul catodic al eurotelespectatorilor, un nene te ia la rost că niște mari intelectuali de-ai tăi (de-ai mei?) au fost legionari.

În reluare. *Avaler des couleuvres.* În reluare. *Avaler des couleuvres.* Și conaționalii preparînd aluatul urii de sine. Din care se vor hrăni cu toții. Conaționalii, internaționalii...

Avaler des couleuvres.

Cine ești tu?

Cine ești tu?

Unde e oglinda inimii? Acoperită? Ascunsă?

O oglindă purtată de-a lungul unui drum. Cealaltă oglindă. Fiecare cu drumul lui. Dar, uite, că nu numai... Nu se poate numai pe unde vrei tu. Și dă-i încolo de șerpi înghițiți! Stau uitați într-o mică groapă a memoriei, sub o piatră. Uitați? Simt cum vin, de departe, din inima sălbatică-a minții, resturile lor, nemistuite de uitare, *ingluvii*.

R®

„Ingluviile sînt părțile nedigerabile pe care le regurgitează anumite păsări strigiforme sau falcoforme”, zice dicționarul. Prefer să dau ca exemplu barza, o pasăre călătoare care-și face cuib prin satele din Ro. „Hrana sa constă din: broaște, șerpi, șopârle, lipitori, pești, insecte acvaticе, larve, rozătoare mici, scoici, melci, râme și insecte de uscat (cărăbuși, lăcuste etc.). În anii secetoși, sub cuiburile de barză se pot găsi multe ingluvii în care se află mii de părți chitinoase de la insectele consumate. Resturile nedigerate sunt eliberate după 2 zile, prin regurgitare sub formă de ingluvii având dimensiuni de aproximativ 50x35 mm, ușor de găsit în jurul cuibului.” Se zice că poți studia, din compoziția lor, care sunt speciile cu care s-a hrănit pasărea, numărul, înmulțirea lor într-un interval de timp, adică, mai departe, informații despre mediul înconjurător, ecosistem, climă etc.

Ingluvii... Am mai aflat, la un moment dat, că termenul se folosește în italiană și pentru un săculeț intern al albinei, pe care ea îl folosește ca recipient pentru transportul polenului. Dar asta e cu totul și cu totul altă poveste decât aceea a cocoloșelor, ghemotoacelor regurgitate. Așadar, *ingluvii*: resturi nedigerabile, dar și polen.

Mai întâi și mai întâi se înghit șerpii – „*avalers des couleuvres*”. Ne facem că nu s-a întâmplat nimic. Vorbele sînt șerpi. Unii veninoși, alții doar scîrboși. După ani, studiem ghemotoacele, le secționăm. Aflăm lucruri. Despre mediul înconjurător. Schimbări – nu climatice, ci istorice, politice, personale.

Pe de altă parte, ca albina, purtăm polenul de colo-colo.

Ingluvie: Formă a trecutului regurgitată-n viitor. *Exuvie*: formă a trecutului păstrată în prezent (și viitor).

Ingluvii vechi. Au trecut ani. Și ies acum la suprafață. Prin... memoria involuntară – madlene otrăvite. Pentru că mă duce întrebarea doamnei moderatoare din Berlin la mama naibii, în trecut, și la mama dracului, în prezent. Trecutul tuturor și prezentul tuturor! *Tuturilor*, vorba lui Ceașcă. Legate unul de altul, de tot ce am moștenit ca „zestre” – unii îi spuneau chiar „zestre culturală”. Fote literare, cusute cu ață albă. Pirogravuri metaforice. Casete de lemn (din limbă de lemn) cu motive populare, bîte ornamentale (dar nu doar) cu motive naț. Ștergere popu și cele două păpuși de la magazinul de artizanat, țărancă și țărănul. Trecutul nu e în urma mea, e cuibărit în mine, încălecat de prezent. Trecutul comun, vreau să zic, pe care îl credeam/ l-aș fi vrut acum, la Berlin, dezlipit de mine. Și vai de trecut acolo unde omul nu-și întrevăde viitorul.

Și vai de viitor, acolo unde trecut e doar un ulcior crăpat și îngropat. Sîntem în 2002 și nu-mi întrevăd viitorul.

Ingluvii – cu care-mi otrăvesc viitorul. Tot ceea ce am înghițit ani de zile, după ceea ce numim copilărie. România anilor '80, '90. Eu, înăuntrul ei, ca Iona în burta balenei ingluviale: adolescentă, tînără femeie. Am înghițit: date, nume, obiecte de cult(ură) care nu valorau doi lei, tradiție de muzeu, sep(c)ultură ro. locală, himere învelite în specific național. Asta înainte de '90. Și după: date recente, nume recente, internaționale, obiecte ale industriei mondiale aflate pe noile piețe de desfacere cult/urală (mulțumesc Gellu Naum pentru *bl!*), noul cult pentru tradiția pivotantă și alte rădăcinoase, isteria intrării în Europa, imagologii, fabulospiritul, eurofabulospiritul, romaniathelandofchoice, ioropaceacuochiipenoi. Și peste nici un an mă-ntreabă cineva (iar!) în Amsterdam (ca scriitoare ce sînt – of, de n-aș fi fost! liberă m-aș fi simțit atunci!) de unde sînt și... și se deschid *Habismos* (vezi *Rayuela*, capitolul 21). Și, în Habisuri, ingluvii fel de fel, noi și vechi.

Ingluvii. Înainte de 1989:

„o galerie de portrete stalactite și stalagmite
care îți fac drumul greu
faruri care îți intră în ochi nume mari cuvinte
cu care vocabularul se îmbogățește
numele altora cuvinte pe care le înveți de mic
un miel
un miel sîngeriu într-o duminică dimineață
pe un cîrpător cu un topor
pînză albă peste pînză neagră
piele uscată grăsime
o pîinică de făină un fir de fum cenușă
animal crescut pentru jertfă
blînd odihnind
pe un mușchi verde pufos.
Astea erau niște versuri dintr-un poem scris în 1984,
cînd aveam 19 ani.

Între niște oameni de secol trecut
care cască și umblă în căutare căutare tare are re
(*probatur amicitiae*)
stau duminica în pat picotesc merg pe stradă și moșăie
lumea e făcută parcă pentru ei
pentru somn
veșnicul
mă simt de parc-aș fi mama mamei mele

între niște oameni din alt secol
care trăiesc ca să-și crească fragezii pui
sau să se apere de țințari

Mă uit în jurul meu
și casc
am 20 de ani
am 30 de ani
am 40 de ani sau câți ani oare am
nu mi-e foame
nu mi-e sete
dar simt un gol
în stomac

mi-e tare urît
(ce zi e azi?
ce zi e azi?)
am făcut un avion de hîrtie
am făcut un avion de hîrtie

avionul meu cade în bot
avionul meu cade în bot”

Lucruri scrise la 20 de ani.

„*Passons...* organul responsabil cu atribuții. cote de exploatare. de nivel european. export de produse agricole și produse culturale. o țară mică murdărică... înnorări accentuate. varietăți intelectuale internaționale. auram popularem. canabis cultural. proprietăți intelectuale părăsite. și unele aflate în restaurare. fundații pentru căldicei. un nene academic un estetic dă lecții despre etică frumos (un vajnic practicant, de altfel, al eticii urîtului).”

Așa scriam la 25 de ani.

„*Before*. Minciuna din jur era ceva simplu, ușor de identificat. Ca și ticăloșia. Ca și prostia. Ca și oportunismul. Mai ales când era vorba de scriitori.

After. Nimic nu mai e simplu. Minciuna e de multe feluri și-n forme amețitor de multiple, pînă la capătul spectrului în care ea pare să se confunde cu adevărul. Nu doar minciuna nu mai e simplă. Ci și ticăloșia, prostia și oportunismul. Mai ales în ceea ce-i privește pe scriitori.

Before. Nu am fost decît o singură dată în străinătate. Pînă la Ruse, în Bulgaria, cînd eram copil. O vreme am fost convinsă că numai dacă erai securist îți dădeau drumul afară. Mai ales dacă erai scriitor. Din cînd în cînd mă întrebam mereu dacă ei, străinii, occidentalii, știu de noi, de cît de greu ne e.

After. Am tot fost în străinătate. Am încetat să compar țările între ele și pe toate cu România. Din cînd în cînd

mă întreb cum se descurcă coreenii. Ția din Nord. Oare ei se întrebă dacă știm de ei? Dacă ne pasă? Oare au scriitori care călătoresc în... Străinătate?

Before. Aveam mult timp. Aveam și timp de pierdut. Era ca o apă, vastă, Timpul, în care înotam. Și-apoi, nu mă grăbeam niciodată.

After. Dau zilnic numai de oameni grăbiți. Mă fac și eu că mă grăbesc. Mă prefac. Îmi plac scrisul și cititul pentru că sînt lente.”

Și asta pe la 34.

Dar acum am 37. Și citesc, la Berlin, liniștită, despre *exuvii* (metamorfoze), în fața unei săli mari și întunecate, dar pline. Și apoi mă întrebă blondamoderatoare despre Ro și ies la suprafață *ingluviile* în timp ce, brusc, mă golesc de mine și mă umplu de Ro. Mă umplu de Ro și îmi bate inima la fel de tare ca în visul-coșmar. Îmi vine în minte ce-i spusese Jacques Vaché lui André Breton într-o scrisoare: „Rien ne vous tue un homme comme d'être obligé de représenter un pays”.

Ingluvii vechi

Peste oglinda din inimă trec imagini, ca apa peste obiectele dintr-un film de Tarkovski pe care l-am văzut în anii '80 într-un cinematograf aproape gol. Oglinda inimii, dincolo de-oglanda purtată de-a lungul unui drum. Dar care drum? O cărăruie, doar a ta, în pădurea obscură.

Ingluvie. Un copil mănîncă în fața mea ciocolată din Străinătate. Nu-mi dă, dar nici nu cer. Se uită la mine, mă uit și eu, dar numai puțin. Doar ciinele de la țară al bunicii se uita rugător, plin de speranță, fără să-și dezlipească privirea de noi cînd mîncam. Mi-era milă de el. Îi aruncam pe sub masă, fără să mă vadă bunica, din mîncarea mea. Din povești am auzit că în unele religii există credința că, după ce mori, te poți reincarna. Ciinele avea ochi de om. Mi-era milă de om și de ciine. Era ceva foarte trist în privirea lor.

Ingluvie. Am 10 ani și mă ia pe sus miliția. Un nene oprește lîngă rondul de flori pe care scrie „Nu călcați florile!”. Nu le călcam! Eram cu Dana, prietena mea, voiam să luăm cîte un fir de *nu-mă-uita* pentru ierbar. Și-a oprit o mașină, din ea a ieșit nenea-în-costum care a zis că e de la miliție, ne-a băgat în mașină și m-a întrebat unde lucrează părinții mei. N-am știut tata, dar ne-a dus la atelierul foto, unde mama era casieră. La atelierul foto făcusem niște poze în care am ieșit foarte încruntată. Ca pe niște hoațe ne-a dus. Dacă eram mai mari poate ne ducea la Închisoare!

Că am furat flori de la Stat. Eu știu că bunicul meu a făcut închisoare. Și băiatul lui, unchiul meu (dar despre astea voi afla mai târziu). Pentru că aveau câmpuri cu porumb și grâu. Ei nu au furat nimic de la Stat. Sigur creșteau acolo, pe câmpurile lor, flori albastre de *nu-mă-uita*. Erau ale bunicului, nu le lua de la nimeni, cu toate astea a făcut Închisoare. Pentru că erau ale lui, florile! Nu voia să le dea Statului.

Ingluvie. Odată am primit un pachet din Străinătate de la rubedeniile noastre. Erau borcane goale cu etichete în limba franceză. Rămîne pînă azi un mister de ce erau goale. Au vrut ei, expeditorii, să trimită recipiente frumoase? Au mîncat vameșii gemul? În borcane puteam pune dulceața făcută la aragaz sau gem de măceșe, dulce-acrișor, roșu ca vopseaua din cutia cu guașe pentru școală. Sau... șerbet! Care se obține, pe vremea aia, din fiertură de plicuri cu ceai și o cantitate uriașă de zahăr. Șerbetul nu-mi plăcea deloc. Toată lumea avea în casă. Pentru... musafiri!

Ingluvie. Primesc, înainte de 1990, cîte o hăinuță lepădată de o rudă din Străinătate. O spăl de cîteva ori înainte să o fac a mea, deși e foarte curată, miroase frumos a detergent din Vest. Perlanul nu miroase așa frumos niciodată. E ceva ciudat cînd porți hainele altuia. Parcă nu mai ești tu întreg. Le trimit pentru rude sărace. Noi toți din Ro sîntem un fel de rude sărace ale celor de Dincolo. Scriu într-o proză despre asta. Proza se va numi *Negresa*. Eu eram negresa. Hainele de căpătat sînt bune pentru literatură.

Ingluvie. Citesc cărți despre lumea în care nu o să ajung niciodată. E frumoasă lumea aia, e departeeeee. Tot ce e departe e frumos.

Ingluvie. Nu pot să mă ridic din pat de frig. Nu pot să mă mișc. Nu mă pot duce la facultate. Mi-e frig la creieri. Stau și citesc sub plapumă. Descopăr că, fără glumă!, cititul ține de cald. Căldura cărților. Nu e nici un fel de metaforă! Am încercat să găsesc explicații. Poate se încălzește capul. Și-un cap încălzit ajută bietul corp.

Ingluvie. Am cele mai urîte haine din Europa. Nici măcar nu sînt ieftine. Decid să mă îmbrac în negru. Negrul estompează urîtenia. Înnobilează, într-un fel. Negrul e culoarea adolescenței mele. Aproape toți prietenii mei erau îmbrăcați în negru. Negrul ne reprezintă. Negrul trebuie respectat. Negrul alungă orice ciripeală. Negrul e colțuros. Negrul te scrutează. Negrul e selectiv. Negrul ține la distanță. Nu te pui cu negrul. Negrul e culoarea adolescenței. *Negru imaculat*.

